

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, <https://www.finarbitr.cz>

Navrhovatel

Zástupce

Mgr. Miroslav Krutina
advokát
IČO 630 60 990

Instituce

Česká pojišťovna a.s.
IČO 452 72 956
Spálená 75/16
11000 Praha 1

Č. j. FA/SR/ZP/1383/2016 - 5

Praha 15. 6. 2018

Rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 20. 7. 2016 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), ve věci určení neplatnosti pojistné smlouvy č. 7132278711 ze dne 18. 7. 2012 a zaplacení částky ve výši 35.792 Kč s příslušenstvím, o námitkách Navrhovatele podaných dne 1. 3. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1383/2016 - 2, proti nález finančního arbitra ze dne 14. 2. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1383/2016 - 1, takto:

Námitky navrhovatele, ■, doručené finančnímu arbitrovi dne 1. 3. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1383/2016 - 2, se zamítají a nález finančního arbitra ze dne 14. 2. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1383/2016 - 1, se podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi potvrzuje.

Odůvodnění:

1. Řízení o návrhu

Navrhovatel se domáhá určení neplatnosti pojistné smlouvy o životním pojištění, kterou uzavřel s Institucí, zejm. pro rozpor se zákonem a pro neurčitost pojistné smlouvy, a vydání bezdůvodného obohacení z neplatné pojistné smlouvy ve výši zaplaceného pojistného se zákonným úrokem z prodlení.

Finanční arbitr rozhodl ve sporu mezi Navrhovatelem a Institucí nálezem ze dne 14. 2. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1383/2016 - 1 (dále jen „Nález“).

Při rozhodování finanční arbitr vyšel ze zjištění, že Navrhovatel a Instituce uzavřeli dne 18. 7. 2012 pojistnou smlouvu č. ■ označenou jako *Životní pojištění JUNIOR Invest*, s počátkem pojištění dne 1. 9. 2012 a pojistnou dobou do 26 let pojištěného dítěte, jejímž předmětem bylo pojištění pro případ smrti pojištěného dítěte s pojistnou částkou ve výši 30.000 Kč, pojištění pro případ závažných onemocnění dítěte, úrazové pojištění dětí, pojištění denní podpory při pobytu dítěte ve zdravotnickém zařízení, s měsíčním běžným pojistným za všechna pojištění ve výši 5.000 Kč. Pojištění sjednané Pojistnou smlouvou zaniklo na základě výpovědi Navrhovatele ke dni 31. 8. 2013 bez výplaty odkupného. Ze shromážděných podkladů finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel zaplatil Instituci na základě Pojistné smlouvy celkové pojistné ve výši 35.792 Kč.

Finanční arbitr s ohledem na zásadu procesní ekonomie a s odkazem na konstantní soudní judikaturu přednostně posoudil námitku promlčení, kterou v řízení vznesla Instituce proti právu Navrhovatele dovolat se relativní neplatnosti Pojistné smlouvy a proti právu na vydání bezdůvodného obohacení pro případ absolutní neplatnosti Pojistné smlouvy.

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů nezjistil, že by se Navrhovatel u Instituce dovolal relativní neplatnosti Pojistné smlouvy ve smyslu § 49a ve spojení s § 40a zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „starý občanský zákoník“) před uplynutím promlčecí doby (§ 101 starého občanského zákoníku); finanční arbitr proto ani neposuzoval, zda Instituce nebo pojišťovací zprostředkovatel uvedli Navrhovatele při uzavření Pojistné smlouvy v omyl.

K nároku Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení pro případ absolutní neplatnosti Pojistné smlouvy finanční arbitr zjistil, že nejpozději dne 31. 8. 2013, ke kterému pojištění sjednané Pojistnou smlouvou zaniklo, Navrhovatel věděl, že mu Instituce z ukončené Pojistné smlouvy nic nevyplatí, ačkoli Navrhovatel zaplatil Instituci určitou sumu pojistného (Navrhovatel tak zaznamenal svoji majetkovou újmu, resp. zjistil, že se na jeho úkor Instituce v souvislosti s Pojistnou smlouvou bezdůvodně obohatila). Finanční arbitr shledal, že pokud Navrhovatel od 31. 8. 2013, kdy počala běžet subjektivní promlčecí doba ve smyslu § 107 odst. 1 starého občanského zákoníku, svá práva po dobu dvou let u soudu (finančního arbitra) neuplatnil, právo na vydání bezdůvodného obohacení se v celém rozsahu promlčelo nejpozději 31. 8. 2015.

Finanční arbitr se v Nálezu nezabýval během desetileté objektivní promlčecí doby práva na vydání bezdůvodného obohacení ve smyslu § 107 odst. 2 starého občanského zákoníku, neboť pro promlčení nároku postačí uplynutí jedné z promlčecích dob (objektivní nebo subjektivní).

Finanční arbitr nezjistil, že by námitka promlčení nároku Navrhovatele na vyplacení částky ve výši 35.792 Kč vznesená Institucí v řízení nebyla důvodná. Protože finanční arbitr na základě shromážděných podkladů nezjistil ani právní zájem Navrhovatele na určení neplatnosti Pojistné smlouvy, návrh podle § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi v části týkající se životního pojištění ve výroku II. Nálezu zamítl.

Jelikož finanční arbitr není příslušný rozhodovat ve sporu z pojištění pro případ závažných onemocnění dítěte, úrazového pojištění dětí a pojištění denní podpory při pobytu dítěte ve zdravotnickém zařízení, řízení v těchto částech podle § 14 odst. 1 písm. a) zákona o finančním arbitrovi (pro nepřipustnost návrhu ve smyslu § 9 písm. a) zákona o finančním arbitrovi) ve výroku I. Nálezu zastavil.

3. Námítky Navrhovatele proti Nálezu

Navrhovatel napadá výrok II. Nálezu a namítá, že finanční arbitr nepřihlédl ke všem tvrzeným skutečnostem, nezjistil dostatečně skutkový stav a že právní závěry v Nálezu jsou vadné.

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr stanovil chybně počátek běhu subjektivní promlčecí lhůty práva na vydání bezdůvodného obohacení. Z vědomosti Navrhovatele o rozdílu mezi zaplaceným pojistným a odkupným (v nulové výši) nelze podle Navrhovatele dovozovat vědomost o vzniku újmy, protože Navrhovatel neznal vývoj kapitálové hodnoty ani poměr mezi rizikovým pojistným a běžným pojistným.

Navrhovatel namítá, že se finanční arbitr měl v Nálezu zabývat i během promlčecí lhůty nároku na doplacení odkupného z ukončené Pojistné smlouvy, které se jako plnění z pojištění promlčuje v desetileté promlčecí době podle § 8 zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojistné smlouvě“). Navrhovatel s odkazem na rozhodnutí Ústavního soudu ze dne

22. 11. 2016, sp. zn. IV. ÚS 2989/16, argumentuje, že finanční arbitr musí zvolit pro spotřebitele nejpříznivější výklad uvedeného zákonného ustanovení, tedy že v desetileté promlčecí době se promlčuje nárok na doplacení odkupného.

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr nepřipustně použil *analogii iuris*, když konstatoval, že Navrhovatel neprokázal naléhavý právní zájem na určení neplatnosti Pojistné smlouvy. Navrhovatel argumentuje, že naléhavý právní zájem odpovídá § 80 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), zatímco § 142 odst. 1 správního řádu, jímž se řízení před finančním arbitrem řídí, vyžaduje prokázání, že určení právního vztahu je nezbytné pro uplatnění práv Navrhovatele. Navrhovatel spojuje právní zájem na určení neplatnosti Pojistné smlouvy s rizikem doměření sankcí ze strany správce daně za neoprávněné snížení daňového základu o zaplacené pojistné, přičemž Navrhovatel podle svého tvrzení potřebuje rozhodnutí o neplatnosti Pojistné smlouvy, aby se následně mohl domáhat těchto případně vyměřených sankcí vůči Instituci. Navrhovatel současně argumentuje, že nárok Navrhovatele na doplacení odkupného nebyl promlčen a pro stanovení jeho výše je nezbytné určit, zda je Pojistná smlouva platná nebo neplatná.

Navrhovatel tvrdí, že námitku promlčení vnesla Instituce v rozporu s dobrými mravy a odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2002, sp. zn. 25 Cdo 1839/2000 a rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. 25 Cdo 2593/2011. Navrhovatel tvrdí, že neplatnost Pojistné smlouvy zavinila výhradně Instituce, která připravila její vadný text a postavila produkt investičního životního pojištění na klamavé obchodní strategii bez zveřejnění klíčových nákladů produktu, a která nadále, s vědomím o jejich neplatnosti uzavírá další pojistné smlouvy se svými klienty. Navrhovatel namítá, že zánik nároku v důsledku promlčení by pro něj znamenal nepřiměřeně tvrdý postih ve srovnání s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva. Navrhovatel dovozuje, že finanční arbitr v souladu s rozhodnutím Ústavního soudu ze dne 8. 11. 2016, sp. zn. III. ÚS 2700/15, musí zohlednit i dlouhodobý charakter investičního životního pojištění.

Navrhovatel požaduje, aby finanční arbitr Nález změnil a zcela vyhověl podanému návrhu.

4. Vyjádření Instituce k námitkám Navrhovatele

Instituce se ztotožňuje s tím, jak finanční arbitr určil počátek běhu subjektivní promlčecí doby. Instituce argumentuje, že se Navrhovatel o případné újmě ve své majetkové sféře odpovídající tvrzenému nároku dozvěděl z dopisu Instituce datovaného dne 30. 7. 2013, ve kterém Instituce Navrhovatele informuje, že na základě Navrhovatelem podané výpovědi pojištění zanikne ke dni 31. 8. 2013 a že Navrhovatel musí uhradit vzniklý dluh. Nejpozději ke dni 31. 8. 2013 tak Navrhovatel věděl, že při ukončení pojištění nic neobdrží a k tomuto zjištění nepotřeboval žádné další odborné znalosti ani dokumenty.

Instituce nesouhlasí s výkladem Navrhovatele o promlčení práva na výplatu odkupného v desetileté promlčecí době a tvrdí, že záměrem zákonodárce v § 8 zákona o pojistné smlouvě nebylo ochránit desetiletou promlčecí lhůtou jakékoli plnění z pojištění, ale pouze pojistné plnění ze životního pojištění a odkazuje na důvodovou zprávu k § 8 zákona o pojistné smlouvě, na volné zaměňování pojmů „plnění z pojištění“ a „pojistné plnění“ v § 24 zákona o pojistné smlouvě a na § 635 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „nový občanský zákoník“). K rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 22. 11. 2016, sp. zn. IV. ÚS 2989/16, na základě kterého se Navrhovatel dovolává výkladu pro spotřebitele příznivějšího, Instituce argumentuje, že předložený případ měl přímou vazbu na text spotřebitelské smlouvy a na výklad jejich ujednání, a namítá, že ve vztahu mezi Navrhovatelem a Institucí vůle stran nemohla mít při uzavření Pojistné smlouvy žádný vliv na charakter a délku promlčecích lhůt, citované rozhodnutí Ústavního soudu, ani § 55 odst. 3 starého občanského zákoníku tak nelze aplikovat.

K Navrhovatelem tvrzenému právnímu zájmu na určení neplatnosti Pojistné smlouvy Instituce argumentuje, že Pojistná smlouva nesplňovala základní podmínku daňové uznatelnosti, protože pojistník se lišil od pojištěného. Navrhovatel si tedy v souvislosti s Pojistnou smlouvou ani nemohl snižovat daňový základ.

Instituce popírá, že by námitku promlčení vznesla v rozporu s dobrými mravy. K námitce Navrhovatele, že by měl být zohledněn dlouhodobý charakter životního pojištění, Instituce argumentuje, že pojistné smlouvy nejsou jedinými smlouvami, které jsou uzavírány na dlouhou dobu (např. smlouvy o hypotečním úvěru), délka pojistné doby tedy podle Instituce nemůže být faktorem podstatným pro posouzení otázky, zda je námitka promlčení přípustná. Instituce tvrdí, že Navrhovatel neuvedl žádné závažné důvody, které mu mohly zabránit ve včasném uplatnění nároku. V daném případě se podle Instituce jedná o běžný běh promlčecí doby, která marně uplynula vinou nečinnosti Navrhovatele.

Instituce navrhuje, aby finanční arbitr napadený Nález potvrdil.

5. Řízení o námitkách

Finanční arbitr podle § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy. Ustanovení § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi dává stranám sporu právo podat proti nálezu finančního arbitra odůvodněné námitky, a to v zákonem stanovené lhůtě 15 dnů ode dne doručení písemného vyhotovení nálezu. Včasně podané námitky mají odkladný účinek. Podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje o námitkách rovněž finanční arbitr, který nález potvrdí nebo změní. Jelikož zákon o finančním arbitrovi upravuje náležitosti námitek a zásady řízení o námitkách pouze částečně, postupuje finanční arbitr ve zbytku podle těch ustanovení správního řádu, která upravují odvolání jako řádný opravný prostředek a průběh odvolacího řízení (srov. § 24 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81 a násl. správního řádu).

Finanční arbitr posoudil námitky Navrhovatele jako přípustné odůvodněné námitky ve smyslu § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81 a násl. správního řádu. Finanční arbitr proto přezkoumal soulad Nálezu a řízení, které vydání Nálezu předcházelo, s právními předpisy, správnost napadeného Nálezu pak přezkoumal v rozsahu věcných námitek Navrhovatele (srov. § 141 odst. 9 správního řádu).

5.1. *Postup finančního arbitra v řízení před vydáním Nálezu*

Řízení bylo zahájeno v souladu s § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele dne 20. 7. 2016.

Po zjištění, že je finanční arbitr k řešení sporu příslušný, finanční arbitr oznámil zahájení řízení Navrhovateli a vyzval ho k odstranění nedostatků návrhu podle § 10 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi. Po odstranění nedostatků návrhu finanční arbitr oznámil zahájení řízení Instituci a vyzval ji k vyjádření se k předmětu sporu podle § 11 a předložení dokumentace podle § 12 odst. 6 zákona o finančním arbitrovi.

Protože finanční arbitr strany sporu nepřivedl ke smírnému řešení, po zjištění, že v řízení již shromáždil veškeré relevantní podklady tak, že byl dostatečně zjištěn skutkový stav věci v rozsahu nezbytném pro řádné právní posouzení a spravedlivé rozhodnutí sporu (§ 2 a 3 správního řádu), vyzval jak Navrhovatele, tak Instituci, aby se seznámili se shromážděnými podklady pro vydání rozhodnutí a poskytl oběma stranám přiměřenou lhůtu k vyjádření.

Finanční arbitr následně ve věci samé v mezích své pravomoci a působnosti dané zákonem o finančním arbitrovi rozhodl dne 14. 2. 2018 Nálezem, tedy takovou formou rozhodnutí,

kteřou mu pŕikazuje § 15 zakona o finannĭm arbitrovi. Vzhledem k povaze vĕci a opakovanĕm ŕadostem o prodlouŕenĭ lhĕt k vyjdŕenĭ a pŕedloŕenĭ podkladĕ ze strany Navrhovatele, je finannĭ arbitŕ toho nzoru, ŕe v ŕĭzenĭ postupoval bez pŕutahĕ a rozhodl v pŕimĕřenĕ lhĕtĕ (§ 6 sprvnĭho řdu, § 15 odst. 1 zakona o finannĭm arbitrovi). Finannĭ arbitŕ rozhodl Nlezem podle svĕho nejlepšího vĕdomĭ a svĕdomĭ, nestrannĕ, spravedlivĕ, respektujĭc zasadu legitimního oekvnĭ (§ 2 odst. 4 sprvnĭho řdu), na zkladĕ skutenostĭ zjištĕnĕch v souladu se zkonem o finannĭm arbitrovi a zvlstnĭmi pŕvnĭmi pŕedpisy.

Nlez obsahuje jak vĕrokovou ast, tak detailnĭ odĕvodnĕnĭ a pouenĭ ŕadnĭkĕ řízení (§ 68 sprvnĭho řdu). Odĕvodnĕnĭ Nlezu zachycuje veškerĕ ŕvahy finannĭho arbitŕa a provedenĕ pŕvnĭ posouzenĭ zjištĕnĕho skutkovĕho stavu, vetnĕ uvedenĭ vech pŕvnĭch pŕedpisĕ, kterĕ finannĭ arbitŕ aplikoval. Finannĭ arbitŕ v Nlezu podrobnĕ rozebral jednotliv skutkov zjištĕnĭ, kter ho vedla k zvĕru, kdy se Navrhovatel dozvĕdĕl o bezdĕvodnĕm obohacenĭ a osobĕ obohacenĕho, jakoŕ i dostatenĕ pŕvnĕ podloŕil zvĕry o tom, kdy poala bĕŕet subjektivnĭ promlecĭ doba nroku na vydnĭ bezdĕvodnĕho obohacenĭ a kdy tato doba Navrhovateli marnĕ uplynula. Finannĭ arbitŕ se v Nlezu zabĕval i pŕvnĭm zjmem Navrhovatele na urenĭ neplatnosti Pojistnĕ smlouvy. Finannĭ arbitŕ tak postupoval nejen v souladu s § 12 zakona o finannĭm arbitrovi, ale rovnĕŕ v souladu se zasadou materilnĭ pravdy, kterou je podle § 3 sprvnĭho řdu vzn. Finannĭ arbitŕ po posouzenĭ pŕĕbĕhu řízení a provedenĕch ŕkonĕ v řízení nezjistil, ŕe by nepostupoval v souladu s pŕvnĭmi pŕedpisy a ŕe by nectil zsady řízení pŕed finannĭm arbitrem podle zakona o finannĭm arbitrovi i zsady sprvnĭho řízení obsaŕenĕ v § 2 – 8 sprvnĭho řdu.

5.2. *Promlenĭ pŕva na vydnĭ bezdĕvodnĕho obohacenĭ*

Finannĭ arbitŕ opakovanĕ odkazuje na ustlenou soudnĭ judikaturu k urenĭ potku bĕhu subjektivnĭ promlecĭ doby pŕva na vydnĭ bezdĕvodnĕho obohacenĭ, ŕe za potek subjektivnĭ promlecĭ doby je nutnĕ považovat okamŕik, kdy se oprvnĕnĕy dozvĭ o tom, ŕe došlo na jeho ŕkor k bezdĕvodnĕmu obohacenĭ a kdo je nabyl. Rozhodn je pŕitom znalost v rovinĕ skutkovĕch zjištĕnĭ a nikoli pŕvnĭ kvalifikace. Finannĭ arbitŕ odkazuje napŕ. na rozhodnutĭ Nejvĕjšího soudu ze dne ze dne 18. 1. 2010, sp. zn. 28 Cdo 3148/2009: *„Dle ustlenĕ judikatury Nejvĕjšího soudu R je z hlediska posouzenĭ potku bĕhu dvouletĕ promlecĭ lhĕty rozhodnĕy okamŕik, kdy se oprvnĕnĕy v konkrĕtnĭm pŕĭpadĕ skutenĕ dozvĭ o tom, ŕe došlo na jeho ŕkor k zĭsknĭ bezdĕvodnĕho obohacenĭ a kdo jej zĭskal. Jinak řceno, pro potek subjektivnĭ promlecĭ doby k uplatnĕnĭ pŕva na vydnĭ plnĕnĭ z bezdĕvodnĕho obohacenĭ je rozhodujĭcĭ subjektivnĭ moment, kdy se oprvnĕnĕy dozvĭ takovĕ okolnosti, kterĕ jsou relevantnĭ pro uplatnĕnĭ jeho pŕva u soudu [...] V pŕĭpadĕ bezdĕvodnĕho obohacenĭ zĭsknĕho plnĕnĭm z neplatnĕ smlouvy (§ 457 ob. zk.) je takovou rozhodujĭcĭ vĕdomostĭ znalost oprvnĕnĕho tĕch skutkovĕch okolnosti, z nichŕ lze dovodit, ŕe smlouva, z nĭŕ bylo plnĕno, je neplatn (srov. usnesenĭ Nejvĕjšího soudu R ze dne 27. 3. 2007, sp. zn. 33 Odo 306/2005). Nĕnĭ pŕitom vĕznamnĕ, zda oprvnĕnĕy m takovĕ pŕvnĭ znalosti, aby byl subjektivnĕ schopen posoudit uvedenĕ skutkovĕ okolnosti a zjistit, ŕe smlouva, podle nĭŕ plnil, je neplatn (srov. usnesenĭ Nejvĕjšího soudu R ze dne 18. bŕezna 2008, sp. zn. 28 Cdo 3977/2007).“*, na rozhodnutĭ Nejvĕjšího soudu ze dne 27. 11. 2013, sp. zn. 28 Cdo 3914/2012: *„V rozhodnutĭ ze dne 14. 8. 2007, sp. zn. 30 Cdo 2758/2006 Nejvĕjší soud dovodil, ŕe oprvnĕnĕy se o vzniku bezdĕvodnĕho obohacenĭ dozvĭ ve smyslu ustanovenĭ § 107 odst. 1 o. z. tehdy, kdyŕ m k dispozici ŕdaje, kterĕ mu umoŕňujĭ podat ŕlobu o vydnĭ plnĕnĭ z bezdĕvodnĕho obohacenĭ, tj. kdyŕ nabyl vĕdomost o rozsahu bezdĕvodnĕho obohacenĭ a o osobĕ obohacenĕho, pŕĭemŕ nĕnĭ rozhodnĕ, ŕe jĭŕ dĭĭve mĕl moŕnost se dozvĕdĕt skutenostĭ, na jejichŕ zkladĕ si mohl uinit ŕsudek o vzniku bezdĕvodnĕho obohacenĭ a jeho vĕŕi.“*

Skutkovĕ zjištĕnĭ ohlednĕ potku bĕhu subjektivnĭ promlecĭ doby finannĭ arbitŕ erpal ze shromŕdĕnĕch podkladĕ. Instituce v řízení pŕedloŕila dopis ze dne 30. 7. 2013,

ve kterém informovala Navrhovatele, že na základě jeho žádosti pojištění zaniká ke dni 31. 8. 2013 a že Navrhovatel musí uhradit vzniklý dluh. Navrhovatel v podaném návrhu potvrdil, že „[p]ojistná smlouva zanikla ke dni 31. 8. 2013 bez nároku na odkupné“ a k důvodům ukončení Pojistné smlouvy finančnímu arbitrovi sdělil: „K důvodu ukončení pojistné smlouvy Navrhovatel uvádí, že nabyl důvodné pochybnosti o správnosti kontrakční fáze z veřejných zdrojů a v souvislosti s četnými rozhodnutími zejména ČNB z nedávné doby, kdy z informací veřejně dostupných shledal v postupu pojišťovny, resp. pojišťovacího zprostředkovatele u Navrhovatelem dříve uzavřených pojistných smluv určitou podobnost, kdy např. mu nebyl v průběhu trvání pojistného vztahu nijak informován o stavu pojistky, a nebylo mu ani předloženo řádné vyúčtování při jejím skončení, ze kterého by bylo zřejmé, jak konkrétně Instituce s jeho vloženými finančními prostředky nakládala, resp. jak tyto prostředky alokovala...“

Navrhovatel přitom v návrhu na zahájení řízení tvrdil, že Pojistnou smlouvu uzavřel s tím, že se mu vkládané finanční prostředky zhodnotí, a že nevěděl, že jsou s produktem spojeny jakékoli poplatky. Nejpozději v srpnu roku 2013 v souvislosti s ukončením Pojistné smlouvy se tak Navrhovatel dozvěděl o své finanční ztrátě, resp. že se na jeho úkor Instituce mohla bezdůvodně obohatit (věděl, že po ukončení Pojistné smlouvy mu Instituce nic nevyplatí, ačkoli Instituci zaplatil určitou sumu pojistného) disponoval tak relevantními skutkovými okolnostmi, které mohl vylíčit v žalobě na zaplacení požadované částky (zaplaceného pojistného) tak, jak učinil i v návrhu na zahájení řízení před finančním arbitrem. Námitku Navrhovatele, že neznal poměr mezi rizikovým pojistným a běžným pojistným a vývoj kapitálové hodnoty a že tedy nevěděl, zda mu vznikla ztráta, musí finanční arbitr odmítnout jako nedůvodnou. Navrhovatel tvrdí i v návrhu na zahájení řízení před finančním arbitrem neznalost rozložení pojistného na složku rizikovou, nákladovou a investiční a to mu nebránilo zahájit v roce 2016 řízení před finančním arbitrem o vrácení zaplaceného pojistného. Finanční arbitr neshledává v námitkovém řízení důvod měnit své závěry z Nálezu, že k marnému uplynutí subjektivní promlčecí doby práva na vydání bezdůvodného obohacení z titulu tvrzené neplatnosti Pojistné smlouvy došlo v souladu s § 107 odst. 1 starého občanského zákoníku v srpnu roku 2015.

5.3. Soulad námítky promlčení s dobrými mravy

Podle § 3 odst. 1 starého občanského zákoníku platí, že výkon práv a povinností vyplývajících z občanskoprávních vztahů nesmí zasahovat bez právního důvodu do práv a oprávněných zájmů jiných a nesmí být v rozporu s dobrými mravy.

Ustálená soudní rozhodovací praxe dovozuje, že námitka promlčení zásadně dobrým mravům neodporuje, protože se jedná o zákonný institut stimulující subjekty k včasnému vykonání jejich subjektivních práv a přispívající k jistotě v právních vztazích. Lze však odmítnout soudní ochranu tomu, kdo zneužije tohoto subjektivního práva na úkor druhého.

Předpoklady rozporu námítky promlčení s dobrými mravy shrnul Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. 25 Cdo 2593/2011, a to že „[u]platnění námítky promlčení by se přičilo dobrým mravům jen v těch výjimečných případech, kdy by bylo výrazem zneužití tohoto práva na úkor účastníka, který marné uplynutí promlčecí doby ničím nezavinil, a vůči němuž by za takové situace zánik nároku v důsledku promlčení byl nepřiměřeně tvrdým postihem ve srovnání s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva a s důvody, pro které své právo včas neuplatnil. O jednání vykazující znaky přímého úmyslu poškodit druhého účastníka by ovšem nebylo možno uvažovat z okolností a důvodů, z nichž je vznik uplatněného nároku dovozován, nýbrž jen z konkrétních okolností, za nichž byla námitka promlčení tohoto nároku uplatněna. Tyto okolnosti by přitom musely být naplněny v natolik výjimečné intenzitě, aby byl odůvodněn tak významný zásah do principu právní jistoty, jakým je odepření práva uplatnit námitku promlčení (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2905/99, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2007, sp. zn. 33 Odo 561/2006)“.

K námitce Navrhovatele, že Instituce zavinila neplatnost Pojistné smlouvy a vědomě nezveřejňovala poplatky, finanční arbitr odkazuje, že přímý úmysl Instituce poškodit Navrhovatele by musel vyplývat z okolností, za nichž byla námitka promlčení nároku uplatněna a nikoli z okolností a důvodů, z nichž je vznik uplatněného nároku dovozován (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. 25 Cdo 2593/2011). Rozpor námitky promlčení by musel vyplývat z konkrétních okolností, za kterých byla námitka promlčení uplatněna ve vztahu mezi Navrhovatelem a Institucí týkajícím se Pojistné smlouvy a nikoli z počtu uzavřených smluv Institucí s jejími klienty. V řízení přitom nebylo prokázáno, že by se Instituce nechovala v souladu se smlouvou, kterou považovala za platnou, nebo že by nebyla připravena Navrhovateli plnit v případě nastalé pojistné události. Neplatnosti Pojistné smlouvy se dovolává Navrhovatel (a nikoli Instituce) po téměř třech letech od jejího ukončení. Sám Navrhovatel přitom k návrhu na zahájení řízení přiložil veřejně dostupné články (nejstarší z roku 2005), na základě kterých se mohl již v roce 2005 dozvědět, že s produkty Instituce se pojí náklady, které nejsou specifikovány konkrétní částkou ve smluvní dokumentaci.

Finanční arbitr v Nálezu na základě shromážděných podkladů dovodil, že uplynutí promlčecí doby Navrhovatel zavinil, když již od roku 2013 disponoval znalostí o skutkových okolnostech relevantních pro uplatnění jeho tvrzeného práva u soudu. Navrhovateli nic nebránilo obrátit se se stížností na informace předané mu při uzavření Pojistné smlouvy na Instituci a dovolat se tak neplatnosti Pojistné smlouvy pro omyl nebo podat žalobu k soudu. Za situace, kdy se Navrhovatel o uplynutí promlčecí doby sám přičinil, nemůže zánik nároku představovat pro Navrhovatele ani nepřiměřeně tvrdý postih ve srovnání s jím uplatňovaným právem, který by byl takové intenzity, aby odůvodnil extrémní zásah do principu právní jistoty v podobě nepřipuštění námitky promlčení.

K námitce Navrhovatele, že by finanční arbitr měl zohlednit specifický charakter investičního životního pojištění co do postavení smluvních stran a dlouhodobosti produktu, finanční arbitr odkazuje, že zákonodárce včlenil do občanského zákoníku lhůty pro uplatnění práva domáhat se vydání bezdůvodného obohacení (náhrady škody) za účelem zachování právní jistoty ve vzájemných vztazích, jakož i k ochraně legitimního očekávání. Pod spravedlivým a rovnovážným uspořádáním práv a povinností vyplývajících z potenciálně neplatné pojistné smlouvy není možné bez dalšího spatřovat jen právo na vrácení toho, co si smluvní strany vzájemně plnily; naopak je potřeba brát v úvahu veškerá zákonná i smluvní práva a povinnosti, která se na posuzovanou situaci vztahují, a to včetně ustanovení o promlčení.

Finanční arbitr nezjistil okolnosti, které by nasvědčovaly tomu, že Instituce námitku promlčení zneužila v rozporu s jejím zákonným účelem nebo že by Navrhovateli ve včasném uplatnění nároku bránily závažné skutečnosti.

5.4. Návrh na určení neplatnosti Pojistné smlouvy

Určení neplatnosti smlouvy samo o sobě, tedy aniž by bylo možné z něj dovodit a přiznat právo na plnění, je možné pouze tehdy, pokud na tomto určení prokáže účastník řízení, resp. v posuzovaném případě Navrhovatel, právní zájem (srov. § 142 odst. 1 správního řádu, příp. analogicky § 80 občanského soudního řádu).

Podle § 24 zákona o finančním arbitrovi se v řízení před finančním arbitrem postupuje podle zákona o finančním arbitrovi a podle správního řádu, nestanoví-li zákon o finančním arbitrovi jinak. Zákon o finančním arbitrovi pravidla pro rozhodování o návrzích na určení nebo na plnění neupravuje, proto se použije úprava správního řádu, kde podle § 142 odst. 1 správního řádu platí, že „[s]právní orgán v mezích své věcné a místní příslušnosti rozhodne na žádost každého, kdo prokáže, že je to nezbytné pro uplatnění jeho práv, zda určitý právní vztah vznikl a kdy se tak stalo, zda trvá, nebo zda zanikl a kdy se tak stalo“. Finanční arbitr nepostupuje podle § 142 odst. 1 správního řádu tehdy, jestliže „může otázku jeho vzniku, trvání nebo zániku řešit v rámci jiného správního řízení“ (§ 142 odst. 2 správního řádu).

Finanční arbitr nerozporuje tvrzení Navrhovatele, že § 142 odst. 1 správního řádu upravuje otázku prokázání právního zájmu na vydání deklaratorního rozhodnutí, v Nálezu finanční arbitr z § 142 odst. 1 správního řádu vycházel. Protože je však rozhodnutí finančního arbitra přezkoumatelné soudem, nikoli v režimu přezkumu správního rozhodnutí podle zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, ale v režimu zvláštního přezkumu podle části páté občanského soudního řádu, posuzoval finanční arbitr „nezbytnost“ právního zájmu na požadovaném určení analogicky „naléhavému právnímu zájmu“ k určovací žalobě ve smyslu § 80 občanského soudního řádu, který stanoví: „*Určení, zda tu právní poměr nebo právo je či není, se lze žalobou domáhat jen tehdy, je-li na tom naléhavý právní zájem*“. Finanční arbitr v daném případě žádnou mezeru v zákoně, kterou by mohl překlenout za použití argumentu *per analogiam*, neřešil.

Samotné správní soudy vycházejí při hodnocení naplnění podmínek „nezbytného“ právního zájmu z právních názorů k § 80 občanského soudního řádu, což jen podtrhuje podobnost podmínek vyžadovaných pro vydání deklaratorního rozhodnutí podle správního řádu a občanského soudního řádu. Finanční arbitr odkazuje např. na závěry Krajského soudu v Plzni v rozhodnutí ze dne 29. 2. 2016, sp. zn. 30 A 121/2014, který k řízení o určení právního vztahu podle § 142 správního řádu dovedl, že „*[z]vláštní pozornosti si tu zaslouží zákonná podmínka „kdo prokáže, že je to nezbytné pro uplatnění jeho práv*“. Ohledně ní zaujala odborná literatura tyto názory: „*Žadatel musí v řízení prokázat, že vydání deklaratorního rozhodnutí v určité věci je nezbytné pro uplatnění jeho práv, tedy např. pro uplatnění jeho práv v jiném správním řízení nebo v jiném řízení před orgánem veřejné moci. V § 142 odst. 3 je stanoveno, že pro dokazování v řízení o určení právního vztahu platí obdobně ustanovení § 141 odst. 4, tedy ustanovení o způsobu dokazování ve sporném řízení. V řízení o určení právního vztahu tedy důkazní břemeno a povinnost zjišťovat podklady pro rozhodnutí leží zejména na žadateli, který musí prokázat, že je vydání deklaratorního rozhodnutí nezbytné pro uplatnění jeho práv. To eliminuje možnou „inflaci“ deklaratorních rozhodnutí, resp. to, aby byla deklaratorní rozhodnutí vydávána jaksí „preventivně“, tzn. aniž by byla pro žadatele aktuálně potřebná.*“ [Josef Vedral: *Správní řád. Komentář. 2. vyd. Praha 2012, str. 1099*] a „*Další podmínkou pro zahájení řízení o určení právního vztahu a vydání deklaratorního rozhodnutí je, že je to nezbytné pro uplatnění práv žadatele. Jinak řečeno, žadatel vydání rozhodnutí nutně potřebuje pro svůj další postup a nejde mu o to „mít pouze listinu s razítkem“. Toto omezení slouží k tomu, aby nebyly řešeny spory akademické či věci, které již nejsou nijak aktuální, nebo věci, které nemají pro nikoho význam. Je věcí účastníka, resp. žadatele, aby předložil takové důkazy, na jejichž základě bude moci správní orgán v jeho právní moci rozhodnout.*“ [Lukáš Potěšil a kol.: *Správní řád. Komentář. 1. vyd. Praha 2015, str. 642*]. K podmínkám řízení o určení právního vztahu podle § 142 správního řádu se Poradní sbor ministra vnitra ke správnímu řádu vyjádřil takto: „*Výše popsané podmínky řízení o určení právního vztahu jsou obdobné podmínkám podání určovací žaloby podle § 80 písm. c) občanského soudního řádu, a proto lze při zkoumání § 142 správního řádu vycházet přinejmenším analogicky z výkladu a právních názorů vyjádřených v judikatuře k občanskému soudnímu řádu.*“ (závěr č. 118 ze zasedání dne 5. 10. 2012). Před civilními soudy se určení, zda tu právní poměr nebo právo je či není, lze žalobou domáhat jen tehdy, je-li na tom naléhavý právní zájem [do 31. 12. 2013 podle § 80 písm. c) o. s. ř., od 1. 1. 2014 podle § 80 o. s. ř.]. K tomu se v odborné literatuře prezentují zejména tyto názory: „*Naléhavý právní zájem o určení právního vztahu nebo práva je dán zejména tam, kde by bez tohoto určení bylo ohroženo právo žalobce nebo kde by se bez tohoto určení stalo jeho právní postavení nejistým; žaloba domáhající se určení nemůže být zpravidla opodstatněná tam, kde lze žalovat na splnění povinnosti. ... Určovací žaloby slouží potřebám praktického života a nemohou vést ke zbytečnému rozmnožování sporů. Naléhavý právní zájem na požadovaném určení je proto současně dán jen tehdy, jestliže je (objektivně vzato) způsobilé odstranit stav právní nejistoty žalobce nebo ohrožení jeho práva.*“ [Ljubomír Drápal – Jaroslav Bureš a kol.: *Občanský soudní řád I. Komentář. 1. vyd. Praha 2009, str. 527 a 528*]. [...] Jelikož žalobce neargumentuje žádným konkrétním řízením, kdy se nebo by se kvůli nevydání rozhodnutí podle § 142 správního řádu dostal

do nouze tvrzení nebo důkazní nouze, lze mít za to, že neprokázal, že vydání takového rozhodnutí je nezbytné pro uplatnění jeho práv, resp. že je na něm naléhavý právní zájem.“

Argumentaci Navrhovatele, že vydání deklaratorního rozhodnutí o neplatnosti Pojistné smlouvy je nezbytné pro to, aby se mohl domáhat po Instituci sankcí, které mu případně vyměří správce daně z důvodu, že Navrhovatel si snižoval daňový základ neoprávněně, odmítá finanční arbitr jako účelovou a nedůvodnou. Navrhovatel v řízení neprokázal, že by využíval v souvislosti s Pojistnou smlouvou daňové výhody, Pojistná smlouva současně nesplňovala podmínky daňové uznatelnosti, když osoba pojistníka nebyla současně pojištěným (Navrhovatel v Pojistné smlouvě figuruje v roli pojistníka a pojištěným je nezletilé dítě), Navrhovatel tedy v souvislosti s Pojistnou smlouvou ani nemohl daňové odpočty uplatňovat.

K námitce Navrhovatele, že nárok na doplacení odkupného z Pojistné smlouvy není promlčen a je tedy nezbytné postavit najisto, zda Pojistná smlouva je platná či nikoli, finanční arbitr odkazuje na § 58 zákona o pojistné smlouvě, podle kterého nárok na výplatu odkupného vzniká po zaplacení pojistného alespoň za dva roky pojištění, což v daném případě nebylo splněno. Protože Navrhovatel neprokázal, že by mu vznikl nárok na vyplacení odkupného, neshledává finanční arbitr v uvedené argumentaci tvrzený právní zájem na určení neplatnosti Pojistné smlouvy.

Ani po opětovném posouzení věci v námitkovém řízení finanční arbitr neshledal důvody pro to, aby musel jakkoli měnit svůj závěr o zamítnutí návrhu na určení neplatnosti Pojistné smlouvy, která již netrvá a ze které nejsou smluvní strany navzájem zavázány, z důvodu nezjištění nezbytného (resp. naléhavého) právního zájmu.

5.5. Právo na vyplacení odkupného

Protože se Navrhovatel v řízení před finančním arbitrem výslovně domáhá určení neplatnosti Pojistné smlouvy a to z důvodu nepřevzetí pojistného rizika pojišťovnou, z důvodu nezpůsobilosti Instituce Pojistnou smlouvu uzavřít, pro užití nekalých obchodních praktik, pro neurčitost podstatných náležitostí Pojistné smlouvy, neplatné sjednání nákladů, poplatků a rizikového pojistného a neurčitost smluvní dokumentace, a vrácení zaplaceného pojistného z titulu práva na vydání bezdůvodného obohacení z neplatné smlouvy, přezkoumal finanční arbitr plynutí promlčecí doby ve vztahu k právu na vydání bezdůvodného obohacení.

Finanční arbitr neshledává za účelné přezkoumávat plynutí promlčecí doby ve vztahu k případnému právu na vyplacení odkupného, když právo na vyplacení odkupného v daném případě nevzniklo z důvodu nezaplacení běžného pojistného alespoň za dva roky pojištění. (srov. § 58 odst. 1 zákona o pojistné smlouvě). Z výpisu plateb pojistného předloženého Navrhovatelem vyplývá, že Navrhovatel zaplatil pojistné pouze za 13 měsíců pojištění, a to v původně sjednané výši 5.000 Kč pouze za 7 měsíců. Navrhovatel nepředložil žádné argumenty, proč by případně nárok na odkupné měl vzniknout, nadto sám v podaném návrhu finančnímu arbitrovi sdělil, že: „[k]lient potvrzuje, že Pojistná smlouva zanikla ke dni 31. 8. 2013 bez nároku na odkupné“.

6. K výroku rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr nezjistil, že by Instituce vznesla námitku promlčení práva Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení pro případ neplatnosti Pojistné smlouvy v rozporu s dobrými mravy nebo že by nesprávně stanovil běh promlčecí doby. Finanční arbitr současně nezjistil, že by měl Navrhovatel právní zájem na samotném určení neplatnosti Pojistné smlouvy. Finanční arbitr neshledal, že by ve věci rozhodl věcně nesprávně, ani že by Nález a řízení, které mu předcházelo, bylo v rozporu s právními předpisy.

Na základě všech výše uvedených skutečností rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí.

Poučení:

Rozhodnutí o námitkách je podle § 16 odst. 4 zákona o finančním arbitrovi konečné. Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi doručení nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci (*v případě, že bylo vydáno rozhodnutí o námitkách, nabývá nález právní moci dnem doručení rozhodnutí o námitkách – pozn. finančního arbitra*).

Podle § 244 odst. 1 občanského soudního řádu, rozhodl-li správní orgán podle zvláštního zákona o sporu a nabylo-li rozhodnutí správního orgánu právní moci, může být tatáž věc projednána na návrh v občanském soudním řízení. Podle § 247 odst. 1 občanského soudního řádu musí být žaloba podána ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí správního orgánu.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se
Navrhovatel – datová schránka zástupce ■
Instituce – datová schránka v93dkf5

